

Развитие на креативност и ранно чуждоезиково обучение при деца от 1 до 3 годишна възраст.

Емилия Георгиева

Developing creativity and early language learning for children of 1 to 3 years of age.: Every child is born with the ability to become a smart and successful person. The task of the adults is simply to help the child to discover his potential. That's what I want to accomplish with a little money and great desire. Because as cliché as it sounds – the children are our future. As the saying goes – “if you think one day ahead – get food – one year – plant a tree – 100 years – educate your children!” The foundations of this education are the nurseries so I think that is important enough to be given the needed attention! By taking into consideration the European standards for freedom of choice, initiative and creativity!

Key words: creche, education, creativity, success.

ВЪВЕДЕНИЕ

Детските психолози са на мнение, че обучението на деца между 1 и 3г. е особено важно и ефективно! Възприятията на детския мозък са огромни, потенциалът, заложен от природата е невероятен и в никоя друга възраст човек не е в състояние да възприеме толкова нова информация и да я обработи по този начин, както в най-ранното детство.

Потребността на детето да влезе в роля е охарактеризирано от психолога Ерик Ериксън като чувство на съзидание и тази потребност е много силна при всички деца в ранното детство. Концептуална основа на теорията за личностно развитие на Е. Ериксън е епигенетичният принцип, а именно, че всичко, което расте има базисен план и от него зависи всички последващи етапи в развитието на индивида. Развитието се осъществява в координация със средата - родители, близки, институции, общество. Като качеството на тази среда моделира детето. Свободата да твори и създава, чувството на сигурност и одобрението, което получава ще го направят уверен и успял човек. Според Ериксън дете на 1 година започва да изпитва потребност, а като стане на 2 вече има и готовност да бъде самостоятелна личност. Някъде между 2 и 3г. то вече иска да създава – този стремеж, това чувство Ериксън нарича „чувството за създаване“. „Без него дори и най –добре обученото дете много скоро започва да действа като експлуатирано“ (Ериксън 1996г.). Ако възрастните отговарят на тази готовност и дават възможност стремежът към автономност да се проявява и разгръща, детето я развива. Това обогатява характера му, ефикасността на поведението и жизнеността.

В България не са застъпени особено подобни форми на обучение, резултатите съм виждала само в Израел и те са изумителни. Вярно, че броя на децата беше по-малък, но мисля, че бихме могли да работим и с нашия норматив. Няма нищо толкова трудно нито за персонала, нито за децата. Ще се използват досегашните знания на мед.сестрите с малко допълнително обучение. Различното е творческата свобода на децата по време на ролевите игри, която ще е много по-голяма. Хубаво би било да има нови уреди за игра,съобразени с обучението. Смятам, че създаването на чуждоезични групи също не е проблем-поне не финансов. Евентуално за английски или руски език, който детето ще започва да говори на 100% още с постъпването в групата. Всички сме виждали деца от турския етнос, които не знаят дори как е „вода“ на български, но в рамките на месец – два започват свободно да общуват на български. Както споменах, природните дадености на тази възрастова група са невероятни. На 3г. едно дете може да усвои без проблем няколко езика, които да говори свободно. Мозъкът в яслена възраст дава възможност да направим от всяко едно дете полиглот без почти никакво усилие от негова страна. След 5г. възраст тази природна даденост значително намалява и вече изисква повече усилия и време.Това може да се сравни с инстинктивното

плуване на бебетата. Разбира се, може да се изберат и деца, които са преминали периода на адаптация и са свикнали, както с персонала, така и с режимните моменти в яслата. И чак тогава да се сформира група за чужд език. Въпрос на организация. Подобряването на материалната база е желателно, разбира се, но още по-важно е да се променят някои режимни моменти, да се наблегне повече на ролевите игри. И друго - късането и мачкането на хартия развива отлично фината моторика – да, обаче никъде не се толерира в нашите ясли. Нищо, че това не ни струва никакви пари. Стари вестници и списания все ще се намерят за късане. Но при нас това е прието за непедагогично! Обаче децата инстинктивно много обичат да късат хартия и винаги, когато могат, го правят. Всяко дете иска да е самостоятелно и да не му се пречи, когато строи къщичка на Зайко например. Напълно самостоятелно и старателно играе ролята на строител, лекар, готвач. И много важно е да не ги прекъсваме без обяснение, дори да е дошло време за обяд - има начин да го приканим да използва обедна почивка и да му обещаем, че след това ще продължи своята работа - като запазим къщичката. Прибирането на играчките е хубав навик, но не и когато детето е принудено да прекъсне определен креативен процес – в случая като го принудим да разглови мозайките, за да ги прибере. Когато довърши играта, тогава то с желание ще ги прибере. Но не и преди това. Всички сме виждали разплакани деца, които не искат да си тръгнат от яслата, защото имат някаква недовършена игра – дали строят, готвят, карат кола – няма значение, това е много важно за тях, а малко от родителите го разбират, бързайки да приберат детето в къщи. Представете си, че по време на важна операция някой измъква хирурга от операционната – да го води в къщи... Колкото и невероятно да ви звучи, за децата това е същото! Недовършената работа създава нещастни и неуспели хора. Фразата „Аз сам/а!“ е формулата, която ражда успеха. Ако има кой да оценява и да хвали постиженията на детето, то добива вътрешна увереност, че е компетентно, че ще се справи. И похвалите трябва да са искрени, а не само: "Браво, сега отивай да обядваш!" Двете минути, които ще „загубим“ да разгледаме въпросната къщичка, ще направят детето уверено, че то може да направи нещо самостоятелно. Ако къщата не струва, обезателно да му дадем съвети, как да я поправи и т.н. За да не създадем едно нещастно дете трябва да се отнасяме с уважение към труда и уменията му. Прибирайки къщичката грижовно, ние показваме уважение към това дете, за да расте то щастлива и творческа личност. Всичко това е застъпено донякъде в досегашните форми на обучение в яслена възраст, само е нужно да се внесе повече креативност и импровизация, както и да се дава право на избор на детето. Не казвам, че организиранията занимания са отживелица и трябва да се изключат напълно. Но трябва да се променят в името на детето. Ако се уважава неговото „аз мога!“ Ако умело използваме тази потребност от „можене“, ще можем да повлияем и на деца с проблеми. При тях е особено важно да има пясъчник. Играта в пясък е незаменима за яслената възраст по принцип. И даже малък басейн – не е толкова непостижима мечта. Както и рисуването, което и в сегашните програми е застъпено като вид занимание- сръчност. Обаче малко по-нестандартно – с отпечатъци на пръсти, с печати от картофи, гъби и прочее. Музиката и танците също си ги имаме като занимания, но и там има какво да се добави – да е по-приказно, вълшебно, да се запознават децата с музикални инструменти. И тук материалната база не е добра, поне в русенските ясли. Един синтезатор струва 200лв. вярно, но колко биха се радвали децата на жива музика! Да натиснат клавишите и да чуят звука – виждала съм го – страхотна положителна емоция! И после – почти няма дете, което да не му се танцува. В някои от яслите все още има акордеони- стари, не се ползват. Да не говорим за костюмите – или са от преди 40г. или каквото успеем да направим сами – коронки с образите на животни, както и почти цялата украса в яслите е дело на персонала, за да излезе по-евтино - всичко си правим сами. Дори и с подръчни средства се стараем да създадем

подходяща уютна атмосфера, в която децата в яслена възраст трябва да растат. Малките деца имат особена нужда от приказност, хармония и красота. Тогава започват да се формират естетически, морални и други качества, които остават за цял живот.

Така изглежда българската ясла вътре... и на двора – тези 2 люлки са единствените, другото съоръжение е една пързалка - също забита в асфалта.

И двата уреда са дело на родители от яслата.

1

Такива пък са дворовете на израелските детски ясли – с мека настилка.

Още малко да разкажа за израелските ясли – там има паралелно триезично обучение/ руски, английски и иврит/. Няма група с повече от 8 деца. Специално обзаведените помещения способстват за развитието на логическото мислене и моториката на децата. В тази среда дидактическият материал избира детето, а не медицинската сестрата и то само си избира точно тази игра, която отговаря на неговите интереси – цитирам – „игру по душе”. Също така то си избира и материала, с който да работи. Изборът е голям. Дори времето, през което ще играе, се определя от детето, защото то придобива, играейки, нови знания и умения, а това е важно за него. И го прави с удоволствие. Така децата стават самостоятелни и уверени личности. Ролята на сестрата е да се грижи за здравето на детето, да му помага и насочва, да следи за принципа „от просто към сложно”, но съобразявайки се с неговия избор и желание. Медицинската сестра учи децата да се учат самостоятелно, т.е. да правят открития благодарение на собствен опит. Това е така наречената познавателна активност. Материалите са от ежедневието – децата работят с тесто, глина, вода, задължително имат жив домашен любимец – птици, зайчета или поне рибки. Специални пособия и играчки за развитие на сензорна моторика.

”Основната цел в израелските ясли е да възпитават детето като личност, уверена в себе си, в своите сили, като разширяват неговия кръгзор, където то се

движи в собствен ритъм, използвайки своите възможности". Последното ми изречение е буквален превод от правилник на ясла в Израел: „*Главная наша цель – воспитать в ребенке личность, уверенную в себе, в своих силах, как можно в большей степени расширить кругозор ребенка, предоставить ему возможность самостоятельно открывать для себя этот мир, двигаясь в собственном ритме, используя собственные возможности.*”

В нашите ясли работят професионалисти - медицински сестри, педагог и детегледачки. Затова родителите са спокойни за здравето на децата си. Въпреки мизерните заплати тези хора дават всичко от себе си, защото обичат децата. Работата с деца е специфична дейност, изискваща не само знания и умения, а и много търпение и любов. Последното е най-важно – не обичаш ли деца – нямаш работа в ясла, дори да имаш защитен докторат по темата. Обратно – ако човек обича децата – ще направи всичко възможно те да се чувстват добре – здрави и щастливи. Но малко изоставаме с европейските стандарти на възпитание и образование. Убедена съм, че медицинските сестри ще приемат с желание и бързо ще усвоят новите методики. Те са свързани, както досега със социалното /емоционално/, езиково/комуникативно/, когнитивно/учене, мислене/, двигателно /физическо/ развитие на детето. Повечето от колежките се интересуват от този тип обучение, който се прилага не само в Израел, а и в европейските страни. Единственият малко по-голям проблем ще е езиковото обучение. Но и той е разрешим – стига да има желание за работа в тази насока. И основните принципи на нашата ясла ще са: ***Хуманност при възпитанието и отглеждането на децата. Постоянна грижа и наблюдение за физическото и психическо им здраве. Детето да се чувства не само обгрижвано, а обичано и уважавано. Да се спазва закона за защита правата на детето. Да се работи за неговото правилно духовно и физическо развитие, свобода на избор, инициатива и творчество. Да се възпитават в детето общочовешки ценности.*** За целта трябва да се постигне по-голяма гъвкавост на режима и по възможност да се обогатят кътовете за игра. Да се намери начин за работа с родителите на агресивните деца. Да се проведе обучение на медицински и помощен персонал. Да се изготви правилник за новия режим в яслата.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] **Адамс 1983:** Adams, G. R. & col. Effects of college students identity status and ego stage development. // Journal of Personality and Social Psychology, № 44, 1266-1275, 1983.
- [2] **Ериксън 1958:** Erikson, E. H. Young man Luther: A study in psychoanalysis and history. New York: Norton, 1958.
- [3] **Ериксън 1996:** Ериксън, Ерик. Идентичност: Младост и криза. София: Наука и изкуство, 1996.
- [4] **Хел 1999:** Хел, Л., Зиглер, Д. Теории личности. Санкт-Петербург: Питер, 1999.

За контакти:

Емилия Георгиева, ясла №12, ул."Киев"№10, Русе, E mail: emilygeorg@abv.bg, GSM 0878 953 622

Докладът е рецензиран.